

людина, її негативні соціальні якості, так і соціальне мікросередовище, оточення (сім'я, побут, трудовий колектив).

Мотиви злочинів різноманітні, тому існує безліч їх класифікацій. На нашу думку, найбільш вдалою є запропонована В.В. Лунєєвим класифікація, згідно з якою виділяються шість груп мотивів: 1) політичні; 2) корисливі; 3) насильницько-егоїстичні; 4) анархічні та індивідуалістичні; 5) легковажно-безвідповідальні; 6) боягузливо-малодушні.

Слід зазначити, що сам по собі мотив як внутрішнє спонукання не є чимось злочинним; таким він стає, лише коли є елементом суб'єктивної сторони забороненого кримінальним законом діяння. Разом з тим він є першою ланкою всього причинного ланцюжка, що лежить в основі механізму злочинної поведінки. У матеріальних потребах розрізняють чотири різновиди: а) потреби життєво необхідні, без задоволення яких людина може загинути; б) потреби нормальної інтенсивності, характерні для певного суспільства чи його частини; в) гіпертрофовані (завищені) потреби, задоволення яких для всіх громадян суспільство поки не забезпечує; г) перекошені потреби, що суперечать інтересам суспільства і розвитку особи (алкоголь, наркотики тощо). Матеріальні потреби викликають корисливу мотивацію вчинків.

Для осіб з антигромадською орієнтацією характерними є вияви правового нігілізму, неприйняття правових вимог і заборон, хоча вони досить добре розуміють їхню необхідність. У них наявною є стійка звичка діяти під впливом миттєвих спонукань, не замислюючись про право та покарання, що їм загрожує.

Потреби, інтереси, бажання, емоції, ціннісні орієнтації – це внутрішні компоненти особи, під дією яких формується мотив злочину. Але є ще і зовнішній фактор – конкретна життєва ситуація, в якій готується і вчинюється злочин.

1. Іванов Ю.Ф., Джужа О.М. Кримінологія: навч. посіб. – К. : НАВСУ, 2006.
2. Михайлов О.Є. Кримінологія : навч. посіб. – К. : НАВСУ, 2012.
3. Електронний ресурс. – Режим доступу : <http://www.nbuu.gov.ua/node/2272>.

Халатян В.Ж.

курсант Дніпропетровського ДУВС

наук. кер. – к.ю.н., доц. **Бацько І.М.**

доц. каф. кримінального процесу

ЗАХИСНИК ЯК УЧАСНИК КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Після набуття Україною незалежності в 1991 році активізувалися внутрішньодержавні демократичні процеси, основою метою яких було дотримання прав і свобод людини та громадянина у всіх сферах життєдіяльності. Саме

для виконання зазначеної мети було прийнято Кримінальний процесуальний кодекс України 2012 року, в якому значну увагу присвячено такому учаснику кримінального процесу, як захисник.

У частині 3 ст. 29 Конституції України зазначено, що кожному заарештованому чи затриманому надано можливість з моменту затримання захищати себе особисто та користуватися правовою допомогою захисника. Переважна більшість людей не мають юридичної освіти та не досвідчені у юридичній галузі, через що звертаються за допомогою до фахівця у даній галузі – захисника.

Відповідно до ст. 45 КПК захисником є адвокат, який здійснює захист підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, а також особи, стосовно якої передбачається розгляд питання про видачу іноземній державі (екстрадицію). Захисником не може бути адвокат, відомості про якого не внесено до Єдиного реєстру адвокатів України або стосовно якого у Єдиному реєстрі адвокатів України містяться відомості про зупинення або припинення права на зайняття адвокатською діяльністю.

Участь захисника у кримінальному провадженні має певні правила:

1) захисник не має права взяти на себе захист іншої особи або надавати їй правову допомогу, якщо це суперечить інтересам особи, якій він надає або раніше надавав правову допомогу;

2) неприбуття захисника для участі у проведенні певної процесуальної дії, якщо захисник був завчасно попереджений про її проведення, і за умови, що підозрюваний, обвинувачений не заперечує проти проведення процесуальної дії за відсутності захисника, не може бути підставою для визнання цієї процесуальної дії незаконною, крім випадків, коли участь захисника є обов'язковою;

3) одночасно брати участь у судовому розгляді можуть не більше п'яти захисників одного обвинуваченого;

4) захисник користується процесуальними правами підозрюваного, обвинуваченого, захист якого він здійснює, крім процесуальних прав, реалізація яких здійснюється безпосередньо підозрюваним, обвинуваченим і не може бути доручена захиснику, з моменту надання документів, передбачених ст. 50 цього Кодексу, слідчому, прокурору, слідчому судді, суду;

5) захисник має право брати участь у проведенні допиту та інших процесуальних діях, що проводяться за участю підозрюваного, обвинуваченого, до першого допиту підозрюваного мати з ним конфіденційне побачення без дозволу слідчого, прокурора, суду, а після першого допиту – такі ж побачення без обмеження кількості та тривалості;

6) документи, пов'язані з виконанням захисником його обов'язків, без його згоди не підлягають огляду, вилученню чи розголошенню слідчим, прокурором, слідчим суддею, судом;

7) органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх службові особи зобов'язані виконувати законні вимоги захисника (ст. 46 КПК).

Також у КПК є норма (ст. 47), яка регулює обов'язки захисника і має вичерпаний їх перелік. Особливу увагу приділимо ч. 1 цієї статті, в якій зазначено, що захисник зобов'язаний використовувати засоби захисту, передбачені цим Кодексом та іншими законами України, з метою забезпечення дотримання прав, свобод і законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого та з'ясування обставин, які спростовують підозру чи обвинувачення, пом'якшують чи виключають кримінальну відповідальність підозрюваного, обвинуваченого.

На думку Л.В. Півненко та А.Б. Коробки, основне місце у забезпеченні справедливого правосуддя, захисті прав і законних інтересів особи в кримінальному судочинстві та гарантіях ефективного здійснення функції захисту в кримінальному суді належить адвокатурі та єдиному сьогодні професійному суб'єкту виконання даної функції – адвокату-захиснику [3, с. 97].

Важливим аспектом є право особи обрати собі іншого захисника або взагалі відмовитися від нього. Згідно зі ст. 54 КПК:

1) підозрюваний, обвинувачений має право відмовитися від захисника або замінити його;

2) відмова від захисника або його заміна повинна відбуватися виключно в присутності захисника після надання можливості для конфіденційного спілкування. Така відмова або заміна фіксується у протоколі процесуальної дії;

3) відмова від захисника не приймається у випадку, якщо його участь є обов'язковою. У такому випадку, якщо підозрюваний, обвинувачений відмовляється від захисника і не залучає іншого захисника, захисник повинен бути залучений у порядку, передбаченому ст. 49 КПК, для здійснення захисту за призначенням.

Отже, наявність інституту захисника є позитивним свідченням того, що держава забезпечує дотримання прав і свобод людини під час кримінального провадження. Захисник є важливим учасником кримінального процесу, і від ефективності і продуктивності його правничої діяльності прямо залежить доля особи, інтереси якої він представляє.

1. Конституція України: Прийнята на 5-й сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 №4651-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/4651a-17>.

3. Півненко Л.В. Участь захисника у кримінальному судочинстві за новим КПК України / Л.В. Півненко, А.Б. Коробка // Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного ун-ту імені Г.С. Сковороди. "Право". – 2013. – Вип. 20. – С. 92-97 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkhnpu_pravo_2013_20_17.